

Waldemar Moska

Inicjatywy sportowo-rekreacyjne podejmowane przez biura euroregionu Niemen w latach 1997-2000

Prace Naukowe. Kultura Fizyczna 5, 145-152

2003

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Waldemar Moska

INICJATYWY SPORTOWO-REKREACYJNE PODEJMOWANE PRZEZ BIURA EUROREGIONU NIEMEN W LATACH 1997 – 2000

Słowa kluczowe: sport, rekreacja, Euroregion Niemen

ABSTRACT

Sport and Movement Recreation on the Territory of Euroregion Niemen Since 1997 to Year 2000 Stimulated Directly

Key words: sport, movement recreation, Euroregion Niemen

This document describes the activity in the sphere of sport and movement recreation, which has been performed on the territory of Euroregion „Niemen” since 1997 to year 2000, stimulated directly. The offices of this transborder structure put the special emphasis on cooperation among Belorussians, Lithuanians and Polish parties which created the Euroregion Niemen.

I.

W ramach polskiej części Euroregionu Niemen, funkcjonującej w obrębie województwa podlaskiego i warmińsko-mazurskiego, należy wyszczególnić obszary będące atrakcyjne zarówno lokalnie, jak i w zakresie międzynarodowym.

Do największych atrakcji, stwarzających zdecydowanie najszersze możliwości uprawiania tam różnych dyscyplin sportu, należałoby przede wszystkim zaliczyć: Białowieski Park Narodowy, Biebrzański Park Narodowy, Narwiański Park Narodowy, Wielkie Jeziora Mazurskie, a także Puszcę Piską. Omawiany obszar jest niezmiernie ciekawy, charakteryzuje go wielka różnorodność form, które powstały w okresie zlodowacenia środkowopolskiego, a także w trakcie zlodowacenia bałtyckiego przez wody roztopowe wypływające spod lodowców [1]. Żeglarsstwo, kajakarstwo, pływanie, narciarstwo klasyczne, a także biegi przełajowe z powodziem mogą być preferowane właśnie w tak bardzo

urozmaiconym terenie. Omawiając polską część Euroregionu Niemen, nie należy zapominać o ośrodkach miejskich decydujących o obliczu regionu.

Swoiste centrum sportowe polskiej części Euroregionu Niemen stanowi miasto Białystok, położone nad rzeką Białą, od której przyjęło swą nazwę. Jest to zdecydowanie największa, licząca ok. 270 tys. mieszkańców miejscowość tego regionu [7]. O sportowym obliczu tego miasta decydowały przede wszystkim takie kluby sportowe, jak: Włókniarz, Metalowiec, Zieloni, AZS, TSTE, Elida, U Zenona, Rock`n`roll, Hetman, Gwardia, ŻKS, Jagiellonia, Polonia, Cresovia, Juvenia, Start, Klub Jeździecki, Klub Jeździecki „Kres”, Białostocki Klub Karate Kyokushinkai, Białostocki Sport Club Karate, Uni-tr-a-Biazet, Shotokan-Biazet, Shotokan-Dojlidy, LZS, Instal, SZS-AZS, Podlasie, Sparta, Aeroklub Białostocki, Podlasiak, AMK, Bushido [2].

II.

Innym centrum są Suwałki, miasto w trakcie intensywnego rozwoju samorządowego, stolica Specjalnej Strefy Ekonomicznej [19]. O sile sportu tego miasta decydują takie kluby: Wigry, Klub szachowy Pribo Hańcza, SKB, Suwalski Klub Karate, Suwalskie Towarzystwo Piłkarskie, Brydżowe Towarzystwo Suwalskie, Towarzystwo Gimnastyczne „Sokół”, Suwalskie Towarzystwo Rolkowe, TKS Ton [2].

W oddalonym o 15 kilometrów od Białegostoku Supraślu można odnieść wrażenie jakby czas zatrzymał się w miejscu. Malownicze i rozległe lasy Puszczy Knyszyńskiej, doliny rzek i rzeczulek oraz liczne wzgórza stwarzają prawdziwie sielską atmosferę. Równocześnie doskonałe warunki do uprawiania rekreacji ruchowej i wszelkich form sportu masowego. Amatorzy aktywnego wypoczynku znajdują tutaj w ramach Puszczy Knyszyńskiej rezerwy: Krzemienne Góry, Las Cieliczański, Jałówka, Surażkowo i Bahno w Borkach. W Supraślu organizuje się spływy kajakowe rzeką Supraśl, wypożycza rowery górskie [6]. Funkcjonujące w okolicy szlaki do uprawiania rekreacji rowerowej powodują, iż miasto stało się doskonałą bazą wypadową do korzystania z wyznaczonych w okolicach Supraśla tras. Początki sportu supraskiego datują się na lata trzydzieste naszego stulecia, kiedy to wybudowano tam korty tenisowe i kręgielnię, przygotowując jednocześnie podwaliny pod boisko piłkarskie i skocznię narciarską. Aktualnie w Supraślu sekcją wiodącą są zapasy, działają również sekcje: lekkoatletyczna, trójboju siłowego, rekreacji rodzin, a Szkoła Podstawowa o narciarskim profilu sportowym współpracuje ze Szkołą Mistrzostwa Sportowego w Zakopanem [18].

Sąsiadująca z Supraślem Sokółka tworzy mieszaninę interesujących śladów przeszłości, jak i atrakcyjnych terenów nie skażonych obecnością wiel-

kiego przemysłu, stanowiących doskonałe podwaliny do uprawiania tam rekreacji ruchowej [17].

Ziemia sokóleńska stwarza doskonałe możliwości do zaspokojenia potrzeb miłośników rekreacji ruchowej. „Teren jest atrakcyjnie ukształtowany, obfity w liczne pagórki, często porośnięte lasami stwarzającymi doskonałe warunki dla wycieczek pieszych i rowerowych” [17]. Atrakcyjny jest także teren nad sokólskim 20-hektarowym zalewem, który czeka na miłośników sportów wodnych. W roku 1998 planowano otwarcie przystani i wypożyczalni sprzętu pływającego, a także udostępnienie do wędkowania. Słynne konie sokólskie, mające liczne grono wielbicieli, są podmiotem corocznie organizowanych aukcji i parad zaprzęgów konnych [17].

Działalnością sportową na terenie miasta i gminy Sokółka zajmują się Ośrodek Sportu i Rekreacji oraz klub sportowy „Sokół”, a do najważniejszych obiektów sportowych należy zaliczyć: stadion, korty tenisowe, saunę oraz akwen rekreacyjno-sportowy [17].

W pozostałych miejscowościach funkcjonujących na terenie Euroregionu Niemen występuje również wiele znaczących w skali kraju i Europy stowarzyszeń kultury fizycznej.

III.

Sejneńszczyzna, której stolicę stanowią Sejny, będąca oazą naturalnej, nieurbanizowanej przyrody, stwarza doskonałe warunki do aktywnego i zdrowego wypoczynku, uprawiania sportów wodnych, uprawiania sportów zimowych, oddania się pasji wędkarskiej. Region ten otaczają: Puszcza Augustowska, Wigierski Park Narodowy, rzeka Czarna Hańcza będąca wspinałym szlakiem wodnym oraz przejście graniczne w Ogrodnikach stanowiące najkrótszą drogę lądową do krajów nadbałtyckich i Skandynawii [16].

Rejon Sejny obejmuje swą działalnością 4 Rady Gminne i 15 ogniw LZS z liczbą 345 członków. W sferze sportu wyczynowego w Sejnach działa klub sportowy Pomorzanka, założony w 1978 r. [3].

Puńsk stanowi centrum gminy leżącej w północno-wschodniej części Suwalszczyzny przy granicy z Litwą. W regionie tym duża ilość jezior i pagórkowate ukształtowanie terenu stwarzają odpowiednie warunki do uprawiania sportów wodnych, narciarstwa biegowego i wszelkich odmian sportu masowego. Atrakcję gminy Puńsk stanowią 3 kompleksy leśne oraz 15 jezior.

Szczególną atmosferę dla uprawiania sportu stwarzają atrakcje turystyczno-krajobrazowe, takie jak rejsy statkami przez jeziora: Węgorzewo, Giżycko, Mikołajki, Ryn, Ruciane-Nida, Pisz, połączone różnorodnymi kanałami,

a także niezwykle malowniczy i popularny szlak kajakowy Krutyni. Znaczącymi ośrodkami tego regionu, decydującymi o obliczu żeglarstwa i wszelkich form sportu masowego, są Giżycko i Mikołajki. Nie można też zapomnieć i o spełniających lokalnie poważną rolę w zakresie przede wszystkim sportu masowego: Węgorzewie, Ryniu, Orzyszu, Pieszku i Rucianem-Nidzie.

Ruciane-Nida zlokalizowane na południowym krańcu Wielkich Jezior Mazurskich już na przestrzeni lat 60-tych i 70-tych wyrosło na dużą miejscowość wypoczynkową, o charakterze ponadlokalnym, zaliczaną pod koniec lat sześćdziesiątych do ośrodków turystyki międzynarodowej. Wpływ na wypoczynkowy charakter miasta miały przede wszystkim ośrodki wypoczynkowe położone nad jeziorami Beldany i Nidzkim oraz, a może głównie istniejąca w Rucianem-Nidzie przystań końcowa statków Żeglugi Mazurskiej. Działalnością sportową na terenie miasta zajmowały się powstały w 1962 r., utworzony przy Zakładach Płyt Pilśniowych i Wiórowych, a zajmujący się piłką nożną, żeglarstwem, tenisem stołowym, szachami i brydżem sportowym Robotniczy Klub Sportowy (RKS) Nida oraz koło Ludowych Zespołów Sportowych.

W 1977 r. w Rucianem-Nidzie powstał Ośrodek Sportu i Rekreacji, który stanowiąc organ Urzędu Miejskiego, zawiadował całą działalnością sportowo-rekreacyjną na terenie miasta i okolic, sprawując również pieczę i nadzór nad wszystkimi tamtejszymi obiektami sportowymi [20].

Obszar okolic Rucianego-Nidy jest częścią sandrowej Równiny Mazurskiej, pokrytej niewielkimi wzniesieniami. Jednakże o obliczu tej miejscowości i obszaru, na którym się ona znajduje, decyduje przede wszystkim niezwykle malownicze Jezioro Nidzkie. To przede wszystkim walory naturalne, takie jak duże obszary Puszczy Piskiej i liczne jeziora, zadecydowały o rozwoju rekreacji ruchowej i sportu związanego z środowiskiem naturalnym [20].

IV.

Biebrzański Park Narodowy funkcjonujący w ramach Euroregionu Niemen stanowi podstawę do uprawiania turystyki i masowej kultury fizycznej w jednym z najciekawszych miejsc w Europie.

Suwalski Park Krajobrazowy, położony na Pojezierzu Północnosuwalskim, leży w dorzeczu Niemna. Na terenie Parku znajdują się 22 jeziora, z których największe to: Hańcza, Szurpiły i Jaczno. Niezwykłej urody krajobrazy na terenie suwalskiego parku krajobrazowego, a także ukształtowanie i urozmaicenie terenu powodują, iż istnieją tam doskonałe warunki do uprawiania wszelkich odmian sportu masowego, kolarstwa oraz narciarstwa, jak np. w obrębie punktu widokowego nad jeziorem Jaczno [20].

Znane w okolicy Pojezierze Elckie i Pojezierze Sejneńskie, ze sporą ilością różnej wielkości jezior stwarzają warunki nie tylko do uprawiania tam rekreacji ruchowej w ramach szeroko pojętego wypoczynku, lecz także sprzyjają rozwojowi różnego rodzaju sportów wodnych.

Na terenie powstałego w 1997 r. Euroregionu Niemen, do roku 1989 odbywało się szereg imprez międzynarodowych, na zasadzie współpracy państw tego samego bloku politycznego. Jednakże po rozpadzie bloku europejskich państw „demokracji ludowej”, międzynarodowe kontakty między nimi osłabły zdecydowanie we wszystkich sferach działalności, a w tym i w sferze sportu i rekreacji ruchowej.

Utworzenie na terenach polskiej „ściany wschodniej” struktury euroregionalnej stworzyło znaczącą płaszczyznę odnowy kontaktów polsko-litewsko-białoruskich.

Kontakty w sferze sportu i rekreacji ruchowej były — począwszy od 1997 r. — animowane zarówno przez przedstawicieli władz administracyjnych i samorządowych, jak i przez poszczególne Biura Euroregionu Niemen.

I tak, między innymi, Urząd Wojewódzki w Suwałkach wraz z Biurem Euroregionu Niemen w Suwałkach zorganizowały w dniach 12 – 13 grudnia 1998 roku I Igrzyska Sportowe Młodzieży Euroregionu Niemen [4]. Zawody te poprzedziło zorganizowane w Suwałkach 9 listopada 1998 r. spotkanie organizacyjne, na którym ustalono: dyscypliny sportowe, składy ilościowe delegacji sportowych biorących udział w imprezie, regulaminy rozgrywek w poszczególnych dyscyplinach sportu oraz nagrody i bazę techniczną do organizacji zawodów sportowych. W ramach tej po raz pierwszy na taką skalę organizowanej imprezy, mającej za zadanie zintegrować poszczególne części Euroregionu Niemen z terenu Polski, Litwy i Białorusi, znalazły się [9, 10, 11, 12, 13, 14, 15]: Zawody w siatkówce chłopców rocznika 1983 i młodszych oraz dziewcząt urodzonych w roku 1980 i później, rozgrywane w Zespole Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych oraz w Zespole Szkół Technicznych; Turniej koszykówki chłopców rocznika 1980 i młodszych, zorganizowany w Szkole Podstawowej Nr 7; Mecze piłki ręcznej dziewcząt urodzonych w roku 1980 i później, w sali Zespołu Szkół Zawodowych; Mecze piłki nożnej chłopców z rocznika 1984 i młodszych, rozgrywane na boisku Szkoły Podstawowej Nr 10; Turniej tenisa stołowego, w którym brały udział po 4 zawodniczki i 4 zawodników rocznika 1984 i młodszych z Alitusa, Grodna, Mariampola i Suwałk, rozegrano w sali Szkoły Podstawowej Nr 10; Biegi przełajowe z udziałem 10-osobowych ekip (5 dziewcząt i 5 chłopców) z Grodna, Mariampola, Alitusa i Suwałk, przeprowadzono na trasach przełajowych w Jasionowie k. Suwałk; W ramach integracji trenerów i opiekunów zorganizowano dla nich w Zespole Szkół Technicznych mecze siatkówki opiekunów.

Mimo iż były to pierwsze Igrzyska młodzieży z poszczególnych części Euroregionu Niemen, program organizacyjny był dość bogaty.

Samodzielne inicjatywy były podejmowane również przez Urząd Wojewódzki w Suwałkach. A mianowicie, wiceprezydent Suwałk 9 marca 1998 r. wystosował do mera Mariampola w Republice Litewskiej Vidmantasa Vasiiliauskasa pisemne zaproszenie do udziału całej delegacji wraz z zespołem koszykówki z Mariampola w turnieju koszykówki i wszelkich imprezach towarzyszących [8].

Tego typu akcje świadczą o pozytywnym zaangażowaniu się władz lokalnych w proces odbudowy kontaktów sportowo-rekreacyjnych pomiędzy ówczesnym województwem suwalskim a Litwą i Białorusią.

W dniach 16 – 18 kwietnia 1999 r. Biuro Euroregionu Niemen w Mariampolu zorganizowało zawody szachowe o Puchar Jaćwieży w Mariampolu. Należy zwrócić uwagę na fakt, iż poszerzanie sportowo-rekreacyjnej oferty działalności w ramach imprez organizowanych przez poszczególne Biura Euroregionu Niemen w początkowym okresie działalności tej struktury euroregionalnej przebiegało stosunkowo wolno. Niezaprzeczalne jest jednak istnienie tego rodzaju imprez, co w roku 1999 staje się coraz bardziej zauważalne.

Jako element promujący i propagujący rekreację ruchową należałoby uznać udział przedstawicieli Euroregionu Niemen, władz samorządowych z Polski, Litwy i Białorusi, a także dziennikarzy w spływie kajakowym Kanalem Augustowskim do Niemna. Patronat nad tą imprezą objął wojewoda grodzieński, czym potwierdzone zostały dążenia do rozwoju turystyki i rekreacji na terenach Euroregionu również i ze strony białoruskiej. Trasa spływu liczyła 86 kilometrów, a zakończona została w Druskiennikach.

O ile polska część Kanalu Augustowskiego była wykorzystywana, o tyle po stronie białoruskiej nikt tam nie pływał przez okres ostatnich sześćdziesięciu lat. Mimo że spływ miał charakter propagandowo-turystyczny, to przeprawa po stronie białoruskiej — ze względu na wiele różnych pozostałości utrudniających spływ — mogła być traktowana w kategoriach czysto sportowych [21].

W dniach 25 – 27 czerwca 1999 r. w Alitusie na Litwie, Biuro Euroregionu Niemen w Mariampolu zorganizowało i przeprowadziło II Igrzyska Młodzieżowe Euroregionu Niemen.

Należy więc zauważyć, iż część imprez sportowo-rekreacyjnych na stałe weszła do kalendarza wydarzeń kulturalnych Euroregionu Niemen, odbywając się tak — jak to ma miejsce w przypadku Igrzysk Młodzieżowych — corocznie.

Niewiele jest w dalszym ciągu imprez sportowo-rekreacyjnych przeprowadzanych przez poszczególne Biura Euroregionu Niemen. Jednakże stały się

one ważnymi stymulatorami tego rodzaju działalności na obszarze „polskiej ściany wschodniej”, koordynując niejako wszelkie przejawy tego rodzaju działalności. Należy oczekiwać, iż w kontekście dążenia Polski i innych krajów środkowoeuropejskich do Unii Europejskiej tego rodzaju inicjatywy będą spotykać się z coraz pozytywniejszym odzewem lokalnych decydentów i miejscowych społeczności.

Bibliografia

- [1] Glinka T., Kamiński M., Piasecki M., Przygoda K., Walenciak A., *Podlasie. Przewodnik*, Warszawa 1997.
- [2] Górko J., *Sprintem przez historię. Z dziejów sportu w regionie północno-wschodnim*, Białystok 1996.
- [3] Informacja na temat działalności rejonu Sejny i klubu „Pomorzanka” za rok 1990 i pierwsze półrocze 1991 roku.
- [4] *Informacja Urzędu Wojewódzkiego w Suwałkach o organizacji I Igrzysk Sportowych Młodzieży Euroregionu Niemen*, Suwałki, 09. 12. 1998.
- [5] *Komunikat organizacyjny I Igrzysk Sportowych Młodzieży Euroregionu Niemen*, Suwałki 12–13. 12. 1998.
- [6] Krzemiński J., *Miasteczko z drewna. Puszcza Knyszyńska. Supraśl, „Rzeczpospolita”*, 25. 06. 1999.
- [7] *Na Białostockich szlakach*, Białystok 1997, s. 12.
- [8] Pismo Wiceprezydenta Miasta Suwałk do Mera Mariampola Vidmantasa Vasiliauska. Suwałki, 09. 03. 1998.
- [9] *Regulamin I Igrzysk Euroregionu Niemen w koszykówce chłopców*.
- [10] *Regulamin I Igrzysk Euroregionu Niemen w pilce nożnej*.
- [11] *Regulamin I Igrzysk Euroregionu Niemen w pilce siatkowej chłopców*, Suwałki 11–13. 12. 1998.
- [12] *Regulamin I Igrzysk Euroregionu Niemen w pilce siatkowej dziewcząt*, Suwałki 11–13. 12. 1998.
- [13] *Regulamin I Igrzysk Euroregionu Niemen w tenisie stołowym dziewcząt i chłopców*.
- [14] *Regulamin I Igrzysk Sportowych Euroregionu Niemen w biegach na przelaj*, Suwałki 11–13. 12. 1998.
- [15] *Regulamin turnieju piłki ręcznej dziewcząt w ramach „Olimpiady Sportowej Euroregionu Niemen”*, Suwałki 11–13. 12. 1998.

- [16] „Serwis Agroturystyki”, *Stowarzyszenie na rzecz rozwoju Sejn i Sejneńszczyzny*, „Ziemia Sejneńska”, Sejny.
- [17] *Sokolka*, Bydgoszcz 1998, s. 1.
- [18] *Supraśl*, Supraśl 1994, s. 24–26.
- [19] *Suwałki*, Bydgoszcz 1998.
- [20] Śliwiński J., *Z dziejów Rucianego-Nidy i okolic*, Olsztyn 1993, s. 168–170.
- [21] *Za Niemen kajakiem*, „Przegląd Augustowski”, lipiec 1999.